Q. B. V.

DISSERTATIO ACADEMICA

De

MAGIA HYPERBOREORUM VETERUM,

QUAM

Approbante Ampliss. Senatu Philosophico in Regia & illustri Academia Upsal.

Sub PRÆSIDIO

Viri Admod. Rev. Amplissimique

MAG. OLAVI CELSII,

Græc. Lit. Professoris Regii, & Past. in Berje meritiss.

Publico examini modestè submittit

S:AE R:AE M:TIS

Alumnus

OLAVUS HAMNELL

HELSINGUS

In Audit. Gustav. Maj. die XXI. Junii, horis ante merid solitis, Anni MDCCIX.

UPSALIÆ,

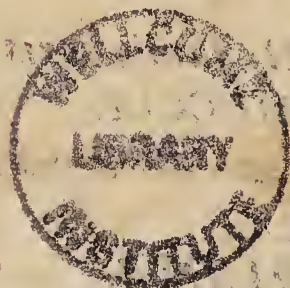
Ex Officina WERNERIANA.

Maximè Reverendo Amplissimoq́;
DOMINO,

DN. DANIELI DIURBERG,

S. Theol. DOCTORI &
PROFESSORI Celeberrimo;
Consist. Upsal. ADSESSORI,
itemque
Eccl. Danemarck. PASTORI,
nec non District. Hagundensis
PRÆPOSITO Gravissimo;

Ut AVUNCULO, ita PATRONO ætatem devenerando.

ΠΟλλοὶ μὲν τῶν νεοτέρων τῶν ἐλευθερίας παιδείας ἐπιτηδευόντων ἀμφισβητοῦσί τινας χρὴ προστάτας ζητεῖν, οἷς τὰς συζητήσεις ἑαυτῶν τὰς Ἀκαδημικὰς καθιερῶσιν. Ἐμὲ δ' ὦ Μητράδελφε καὶ διδάσκαλε αἰδεσιμώτατε οὐ θέμις οὐδ' ἀνάγκη περὶ τούτου ἀπορεῖν, σοῦ παρόντος. Πρὸς τοῦτο παρακαλεῖ με τὸ αἷμα, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐμὲ πάντα τὸν χρόνον οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις ἐποίησας. Ἐπεὶ δὲ ῥήματα τοσούτων εὐεργεσιῶν ἀντάξια πάνυγε λείπει, γίνοιτο μόνον ὃ ἐξὸν πράττειν. Σὺ δὲ, ὦ σεβάσμε Πάτερ, μὴ φορτικὸν ἡγοῦ εὐμενεῖ καὶ φαιδρῷ τῷ ὄμματι ἀφορᾶν εἰς τὰ περὶ τῶν Μάγων τῶν Ὑπερβορέων ἀπ' ἀμαθοῦς καλάμου ὡς τῆς παιδείας θαλύσια ἐκδιδόμενα. Οὕτω καὶ ἀεὶ δι' εὐχῆς ἄξω ἄνοσόν σε καὶ τὰ βέλτιστα πράττοντα βιόν μακρότατον βιῶναι. ἔῤῥωσο.

Max. Reverendi atque Amplissimi Nominis Tui

Cultor Humillimus

Olavus Hamnell.

Handelsmannen
uthi Söderhamn/
Ahreborne och Högwälachtade/
Hr. Hans Olofsson
Krook/
Min Högtährade K. Fader.

TRäd Clio fram/ som kan oß sänge-
konsten lära/
Träd fram och lär mig nu/ hur jag af
tacksamt sinn'
Behedra måtte dem/ som altid lyckan
min
Befrämjat im̃erfort; det är tin egen åhra.
Men ach! si fruchtan wärdt; min swaga
penna sachtar
Sitt lopp/ då Faders gunst/ osparda
godhet/ flit/
Som mig har aldrig trytt; samt all
Hr. Swågers nit
Om wälfärd min han haft/ jag börjar här
betrachta.
Ty

Arendatoren
wid Långwinds Bruk/
Ähreborne och Högwälachtade/
Hr. Erich Berglind/
Högtåhrade K. Swåger.

Ty när med wördsamt sinn' jag hoos mig eftertäncker;
Hur Faders godhet all/ jag må en sonlig plicht/
Samt Ehr wälgärning mång/ Herr Swåger/ lika wicht
Motsättia/ då lär här wist fordras andra skäncker
Än detta lilla wärk; hwar til J oförtöfwat
Mig således swara kan: wi sköta intet om
Hins Ondas Gycklerii/ med all den Galldur som
Han fordom i wår Nord med hisligt wälde öfwat.

Ja

Ja! dyre sakers skänk / som här plär sällan wanka.
Jag ey frambära kan; doch skal af mig försant /
Ett tacksamt hierta städz Ehr gies til underpant /
För mycken fromhet som J welat på mig samka.
Si så skal mången suck / som jag förmår uthgiuta /
Hos Himlen altid ha den wärkan / at min Far
Bekommer mycket godt / för det han altid har
Mig tedt; samt Swåger kär må alskiöns fägnad niuta.
Lef derför bägge twå / hel wäl i åhren många /
Med hälsa god af Gud begåfwad' uthi frid /
Til thes sist Himlen täcks Ehr i sin boning wid /
Bekröna med nytt lif / som räcker tider långa!

Högtährade käre Faders /
Högtährade käre Swågers /

Lydigste Son
Tienstskyldigste Tienare

Ol. Hamnell.

DEO DUCE!

Caput Primum
De
Artis Magicæ Fatis.

§. I.

Rs magica, quae in maxima apud priſcos fuit dignatione, plures artes & ſcientias apprimè decoras complexa, in unam ſe redegiſſe creditur; ita poſſeſſis hominum ſenſibus multiplici vinculo, in tantum faſtigium adolevit, ut in oriente ipſis etiam regibus imperaret, quippe inter prima docebatur, nec ullus apud Perſas regnare poterat, niſi Magiam calleret, auctore Cicerone. *a*) Poëtarum quorundam ſcripta merâ magiâ

a) *de divinat. lib. II.*

constare certum est; & ausim dicere totam penè Homeri Odysseam: Siquidem Protei transfigurationes, & Sirenum cantus, & Circes pocula, & inferorum evocationes, plurimaque alia non nisi magico intellectu convelantur. Enimvero artem hanc longe lateque dispersam, loca, quocunq; commeaverat, implevisse; & apud Chaldaeos, Assyrios, Æthiopes, Arabes & Indos cultam fuisse, compertum est. Ex Perside in Graeciam illatam esse, memoriae prodiderunt Graeci à quodam Ostane, qui Xerxem regem Persarum bella Graeciae inferentem comitatus, eam Graecorum populis tradidit, sapientiae famam semper magnopere affectantibus. Unde adparet, quanta antiquitus claritas gloriaque ex hac scientia emicuerit. ad hanc discendam Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, lumina doctrinarum, navigaverunt peregrinationibus susceptis, hanc reversi praedicaverunt, hanc in arcanis habuerunt. Quin inter auctores constat, orbem terrarum Magiam peragrasse, Oceanum quoque transgressam, in Britanniam usque pro-

vectam esse; Gallias quoque possedisse, à Druidis, qui Gallorum Magi fuerunt, illustratam.

§. II. In Perside vero imprimis hanc artem effloruisse; & a Persis Magiam dictam esse, ex scriptis Herodoti, Strabonis, Plinii, Suidae aliorumque satis patescit. Ejus auctorem fuisse Zoroastrem, iidem indicant auctores. Plures autem hoc nomine usi cum fuerint: Scrupulus heic incidit; quisnam ille Zoroaster Magices inventor? de hoc diversae & prorsus incertae virorum doctorum sunt sententiae: Cum alii Chamum Noachi filium eum faciant, quidam Chami filium Mezraimum; Japetum nonnulli, nonnulli Chus; alii Assur, quidam Nimrodum. Nec desunt qui regem Bactrianorum circa natale tempus Abrahami clarum, bellaque adversus Ninum Assyriorum regem gerentem, hunc fuisse autument. Verum cum adeo discrepantes de Zoroastris aetate ab auctoribus traditae sint opiniones, ut haec varietas falsa omnia quae de ejus aetate scripta sunt, ac fuco circumlitam esse veritatem, probet; Illorum sententia nobis levi-

bus conjecturis nixa haud videtur, qui dicunt Zoroastrem alium vix fuisse, quam ipsum Mosen; inter quos est Huetius *b)* qui innumeris testimoniis evincere posse sibi pollicetur fictam esse Zoroastris personam, cui vera Mosis facies subsit. Et fateor id à vero minus absimile videri; quippe *eruditus erat Moses omni sapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis & operibus. c)* & totam prodigiis suis ac mirifica vi conturbavit Ægyptum, & Jannis & Jambris incantameuta retudit. *d)* Quamobrem non mirum si quando fama talium facinorum percrebuit, Magices auctorem tam Persae, quos multa ex Mosis doctrina hausisse, inferius dicetur, quam aliae gentes, eum habuerint.

§. III. Vocabuli originem quod attinet, eam paucis tetigisse sufficiat. Nonnullis placet Magiam ab Hebraeo verbo הגה *meditatus est* dictam esse, cum in sacris literis *Haga* in participio Hiphil usurpatum reddatur per *Magos, Hariolos, Mussitantes e)*. Alii à μέγας, quod

b) in demonst. Evang. Propos. IV. cap. V. Part. 2. c) Act. VII. 22. d) Exod. c. VII. e) vid. Esaj. cap. VIII. v. 19.

quod *magnus* & *potens* intellectu magus ſit, derivant. à quibus non multum abeunt illi qui Magos quaſi *Magnagos* dici aſſerunt, à magnis videlicet rebus, quas ſe perficere poſſe gloriantur. Sed de nominis *Magi* origine vix operae pretium eſt plures doctorum ſententias referre; cum certum ſit, illam à Perſica lingva manare, & quod Lexica tam Graeca quam Latina manifeſtè produnt, idem ſignificare ſuo idiomate, quod apud Graecos φιλόσοφοι, apud Gallos *Druidæ*, & apud Latinos *Sapientes*. Nobis igitur haud incommodè inter primitiva vocabulum *Magus* referri poſſe videtur; cum inde alia formentur, utpote *Magia*, *Magicus* &c. Graeci μαγεία, μαγικὸς, μαγεύω; quin etiam μάγγανον *venenum* hinc derivari noñullis videtur; ſiquidem venefici qui hinc nomen ſortiti, eo inter ſua utantur deliramenta.

§. IV. Sicut autem apud Perſas ſuam praecipue ſedem Magia, ut ſupra dictum eſt, habuit; ita ab illis tanti quoque fuit aeſtimata, ut ipſa eorum Theologia hoc nomine fuerit nuncupata. Illi enim eos, qui circa ſacra & divina

occupati

occupati fuere, Magos dixerunt. quamobrem etiam Plato eam Deorum cultum appellare non dubitavit: *f)* Μαγεία ἐςὶ τῶν Θεῶν θεραπεία. Itemque Strabo *g)* dicit, Magos fuisse apud Persas, quos apud Indos Gymnosophistae, apud Babylonios Chaldaei, apud Hebraeos Moses, qui divina praecepta & documenta suis tradiderunt. Et Apulejus *h)* *Persæ*, inquit, *Magum vocant Theologum & Sacerdotem.* Neque tantum circa Dei cultum occupatos fuisse, sed rerum quoque scrutatos naturam, quam sibi quidem praecipue inquirendam putabant, indicat Porphyrius, qui etsi dicat eos tractavisse τὸ θεῖον, nihil tamen obstat, quo minus per illud eo loco intelligatur τὸ φυσικὸν, cum divina interdum etiam τὰ φυσικὰ significent. *i)* Itaq; hoc sensu Magiam describit etiam Philo *k)* per ὀπτικὴν ἐπιςήμην ἣ τὰ φύσεως ἔργα τρανοτέραις φαντασίαις αὐγάζεται. i. e. *perspectivam scientiam, per quam naturæ opera clarius cernuntur.* Hisce aliisque hujus

f) in Alcib. maj. pag. 441. g) lib. VI. h) Apolog. p. m. 290. i) vid. Basil. Fabr. ad dict. divinus. *k) de Spec. leg. pag. 192.*

hujus generis testimoniis evinci posse existimamus, Magos antiquitus non solum scientiarum Philosophicarum doctores, verum & sacrorum cultores fuisse atque Theologos, qui religionis curam gesserint, eamq; hominibus commendarint; nam sicut Magia hæc circa naturae indagationem versata fuit; ita ob oculos suis cultoribus praecipuè posuit ineffabilem creatoris omnipotentiam sapientiamque. ideoque juxta notionem, quam de Deo habuerunt, cultumque ei exhibendum, ab illis fuit usitata: Persas etenim Deum maximum totius hujus universi statorem quodammodo coluisse, vel ideo sustinemus affirmare, quia statuas idolorum rejecerint, idq; ex disciplina Magorum, quos τὰ ἀγάλματα εἰκότως καθαιρεῖν, *simulacra jure aboleri* censuisse, memorat Laërtius *l)*. Nec frustraneam esse traditionem de Daniele Propheta putamus, qui Susis in confinio Babyloniae & Persidis scholam instituisse, & multos ad agnitionem veritatis perduxisse, creditur. *m)*

§. V.

l) proœm. p. 7. *m) vid. Reverendiss. b. m. Benzelii Hist. Eccl. pag. 85.*

§. V. Ex iis quae hactenus prolata sunt, occasio nobis praebetur nonnihil etiam de saniori gentilium quorundam Theologia disserendi. Non enim putandum est omnes gentiles ita desipuisse, ut nihil sani in divinis rebus aut senserint, aut admiserint; gravissimis licet tenebris oppressi, lumen tamen veritatis etiam ipsi, quamvis aegris plerumque oculis & tanti fulgoris impatientibus adspexere. Etenim cum duplex ad acquirendam harum rerum cognitionem pateat via; *Naturæ* una & *Rationis*, per quam etiam post vitium istud à primis parentibus contractum, adhuc superstitem manere aliquam mentis humanae vim, quae Deitatem inquireret, agnosceret, coleret; adeo verum est, imo & notum, ut nostra heic non egeat probatione, cum neque instituti ratio id ipsum permittat. Altera *Revelationis* & quae inde ad posteros manat *Traditionis* est. Neutram ethnicos omnino latuisse certum est; hanc enim quod attinet: gentiles etjam plurima ex ipsis sacris literis delibasse, testimoniis haut spernendis apparet; sive ex ipsa illarum lectione, quod

quid

quidem rarius; ſive qualicunque conſvetudine cum Hebraeis, penes quos tanti theſauri cuſtodia erat. Nam rerum non tantum praeteritarum, videlicet creationis, lapſus protoplaſtorum, diluvii &c. notitiam hauſerunt; verum etiam futurarum; quam unde quaeſo niſi è Scriptura ſacra accipere potuerunt? e. g. mortuorum reſurrectionis; nam eam quoque gentiles crediderunt, & quidem inter eos antiquiſſimi Perſarum Magi, quemadmodum ad auctoritatem Theopompi provocat Diogenes Laërtius n) his verbis: ὃς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς Μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους. *qui & revicturos homines ſecundum magorum ſententiam dicit, & futuros immortales.* plura in hanc rem vide apud Pfannerum de Theologia gentilium.

§. VI. Cauſſam nobis jam inveſtigaturis, cur videlicet ſanior haec ethnicorum Magia poſtmodum depravata, & in inſanam, & huic prorſus contrariam perverſa ſit: ipſa hac humani generis praeſenti ſorte conſiderata, non tam procul quaerendam putamus. Novimus

n) *Proœm. pag. 6.*

vimus quàm variae fortunae vices rebus humanis dominentur; ita quidem ut optandum ſit in meliorem ſtatum ſaepius commutari. Sed cum natura communis, ad id quod deterius eſt, magis ſit proclivis: ſic nunquam non gnaviter agit Diabolus, ut id etjam prae bono eligatur. Quin etiam experimur, omnes bonas artes & praecipue liberales ibi foveri atque florere, ubicunque doctrina Evangelii verum ſuum expandat lumen. Contra autem, quando ſalutiferi ejus radii, aut haereticorum tenebris, aut proprio hominum veterno inter ipſos obſcurantur: ipſe quoque literarum amor ac ſtudium honeſtarum artium obtorpeſcit. Hinc factum putamus, ut ſtatim poſt diluvium, cum maxima pars poſteritatis Noachideae à vera de promiſſo ſemine doctrinâ, in deteſtabilem idololatriam prolaberetur: magia illa rerum divinarum ac naturalium magiſtra in nefandam artem praeſtigiatricem ac ſuperſtitioſam, à quibusdam ſit commutata.

Hujus cultores aut ex *malitia*, priſcae eccleſiae doctrinam, itemque rerum geſtarum hiſtoriam, in fabulas caligino-

ſas &

ſas & aenigmata perverterunt; eadem viâ poſtmodum incedentes Poetae, *quibus cum pictoribus quidlibet audendi ſemper fuit aequa poteſtas*, ea quae antiquitus contigere, ſub carminum quodam involucro decantaverunt, quae vero fabularũ additamentis corruperunt. Gentes enim licet famam miraculorum Dei (ſicut ſupra adſtruximus) audiverant, tanta tamen ipſarum fuit incuria & ἀπροσεξία, ut illa contemnerent, nec eo, quo debebant, loco haberent. Cujusmodi exemplum quoque occurrit in hiſtoriis Juſtini & Taciti, qui de Moſe & exitu Iſraëlitarum ex Ægypto, nonnihil prorſus ridiculi ſcripſerunt.

Aut ex *arrogantia*, ſive altioris ſapientiae affectatione, ſemet ipſi informandos τῷ μυριοτεχνίτῃ tradiderunt, ejusq; diſcipuli facti ſunt, quò populo ſuis faſcinationibus decepto, prae aliis verae ac naturalis magiae peritis mirabiles apparerent. Unde Magi pro praeſtigiatoribus ac veneficis deinceps vulgò ſunt habiti, eorumque doctrina praeſtigiarum nomine ſemper fuit ſuſpecta. quamobrem etiam Perſae, ſuos doctos non amplius Magos ſed Sophos ob

ſapientiae integritatem appellarunt.

§. VII. Duplicem igitur eſſe Magiam, haud inepte autumant eruditi: Altera probata & Philoſophica, quae nihil aliud eſt quam naturalis Philoſophiae apex & conſummatio; cujus cultor religioſo ſanctoque nomine Magus appellatur. Hujus generis erant Magi, qui Salvatori infanti munera obtulerant, eumq; adoraverant; quos quum ab oriente dicantur acceſſiſſe: o) è Perſide fuiſſe, confidenter auſim adfirmare.

Altera improbata, quae daemonum potentia conſtat, res profectò execranda, deteſtabilis, portentoſa; quam Graeci γοητείαν, βασκανίαν &c. Latini *præſtigias, faſcinum, incantationes* &c. Germani Zauberey/ Schwartzekunſt. Sveci Trollkonſt vocant. Ejus Magiae cultores ſunt, qui comunione quadam cum diis immortalibus, ad omnia quae velint, incredibilia, quadam vi cantaminum peragenda, ſe pollere oſtentant, cum tamen ipſius diaboli arte & opera circa ſuas machinationes utantur; hinc vulgò Magi malefici & venefici, ob facinorum magnitudinem nuncupantur.

De

o) *Matth. II. v. 1.*

De Magia hoc ſenſu cõſiderata, & quomodo illa olim in ultimo noſtro Septentrione viguerit, perque totum ferè orbem hyperboreum ſuum ſparſerit venenum, quum nonnullis agere in animum induxerim, non quidem ob argumenti dignitatem, quae nulla prorſus cenſetur; ſed ut pateat, quam ſpiſſae olim tenebrae huic orbis parti incubuerint, & quantas Deo immortali ob profligatas Satanae illuſiones, & tandem Evangelii lumen avorum noſtrorum tempore in cariſſima patria accenſum, debeamus gratias. Igitur de tuo candore Lector humaniſſime, quo, ea quae rudi penicillo deſcripſero, amice amplexeris, fidem mihi faciens indubiam, rogo ut in triſtem ſcenam mecum pauliſper deſcendere non graveris.

Caput Secundum
De
Origine & incrementis Magiæ in Septentrione.

§. I.

PElago huic hyperboreo, magico aestu ferventi, ratem cum committimus, ſcylla non una duntaxat nobis obvia eſt, verum innumeri ſcopuli ac ſyrtes obſtacula minantur; quae, ſi feliciter progredi volumus, prius utcunque removenda ſunt. Inter haec autem instituti ratio monere videtur, ut ſolicitudinem tantillam impendamus tempori inquirendo, quo videlicet magia haec terras noſtras primum obſederit; quod quidem digito demonſtraturos nos minime promittimus, cum ejus rei exacta ratio vix haberi queat.

Nonnulli quidem quia ſtatim à diluvio, coloniis Noachidarum hunc arcticum orbem inſeſſum exiſtimant; ita veri etiam numinis cultum, ſecum primos huc intuliſſe habitatores ſibi perſvadent, qui verò temporum lapſu ſenſim corruptus, & in horrendam idololatriam ab Odino fuerit perverſus, qui non

non longè ante natum mundi Salvatorem, ex Aſia in Septentrionem noſtrum immigraverit; adeoque ab eo Magiam introductam arbitrantur. Odinum, namque, quia in artibus magicis verſatiſſimus erat, multumque ſapientiâ apud ſingulos valere videbatur; populus pro numine venerari, ejusque doctrinae nempe jam ab Aſianis huc deportatae, mentes ac aures attentas praebere cœpit.

Verum num hiſce quicquam tribuendum ſit; tanto magis dubitamus, quanto certius conſtet, veri Dei cognitionem & cultum, Noacho adhuc vivente, corrumpi ac depravari cœpiſſe. quis igitur credet eos, qui longo forſan poſt tempore in has oras pervenerunt, abſtruſiſſima divinitatis myſteria cognoviſſe, & cultum Dei ſincerum poſteris ſuis tradidiſſe? Veriſimilius videtur, pleraſque gentes poſt lingvarum diſperſionem, corruptam Dei venerationem, & à poſteris magis corrūpendam in ſuas quamque detuliſſe terras. Quamobrem vereor, ne ſtatim quoque ars magica hanc idololatriam in noſtras usque regiones comitata, radices

dices longe ante Odinum egerit. Interim certum videtur, Odinum nefandam hanc artem ad id fastigii perduxisse, ut religionis instar & sacri cultus fuerit habita.

§. II. Verum ut ut est, hoc an illo tempore in his terris magia exerceri cœperit, neque omnino è re esse videtur, ut exactè sciamus; Sufficit novisse plurima proh dolor! per secula daemonem suam superstitiosam hic habuisse scholam, & praecipue quidem in locis maxime dissitis doctrinae suae semina sparsisse, ut miseros homines, quippe à prudentioribus ac saniori Dei cultu remotissimos, eò facilius deciperet, suaque fraude illaquearet. Loquor in Septentrione nostro, sub ipso axe degentes, quos Olaus Magnus describit *p)* his verbis: *Inter Bothnicos homines Septentrionis, passim inveniebantur malefici & Magi, tanquam in proprio loco, qui per summam ludificandorum oculorum peritiam, suos alienosque vultus, variis rerum imaginibus adumbrare noverant, fallacibusque formis veros obscurare conspectus.* Neque in arctoa hac plaga certis

p) Hist. Gent. Sept. lib. III. c. 19.

certis quasi limitibus, spirituum hujusmodi immundorum commercia fuere circumscripta; sed passim in toto orbe hyperboreo dispersa fuisse, scriptorum antiquorum monumenta comonstrant. Historias enim rerum Sveo-Gothicarum antiquas relegentes, singulas experimur repletas esse variis artium magicarum, apud superrstitiosos homines usitatarũ, relationibus. Imo ipsam quoque gentem giganteam hac arte fuisse imbutam, probabile est; quæ quamvis per totum Septentrionem in montibus ac sylvis habitaverit: domicilia tamen praecipua juxta album mare, quod etjam Cronium dicitur, olim Gandwiken/ gigantes habuisse, testatur Historia Hervorae: q) *Jotunheimar voru kallader nordan um Gandvik, en ymis land fyrir sunnan.* h. e. *Gigantum terra appellabatur olim, quod mare album ad septentrionem adspexit. Umeslandia ab austro clausit.* Hoc autem mare sine dubio nomen sortitum est ab accolis magicis artibus maxime deditis; *Gan* enim magiae & superstitionis exercitium denotat, docente Ampl. Rudbeckio. r)

q) *Hist. Herv. cap. 1. ex vet. MSS.* r) *Atl. Tom. III. p. 211.*

Gigantes autem roboris ſui fiduciâ pleniſſimos ad magicas ſe demiſiſſe artes, turpe & infame videri poſſet; ſed dedecori ea praetexitur excuſatio, dicit Cl. Verelius *s*) quod adverſus Dvergos ſive Pygmaeos (quos Ampl. Rudb. noſtros Lappones facit) ſe tueri nequirent, qui corporis viribus longè inferiores, malitiâ tamen & ſtratagematibus magicis ipſos ſaepe evertebant. quamobrem nec magis diſpares inter ſe exiſtimat Cl. Verelius, quam ut in unam cohortem redigi poſſint: Dusſar, Duſſablendingar, Jotnar, Riſar, Bergriſar, Halfriſar, Bergbuar, Troll, Halftroll &c. *t*)

§. III. Hujus artis cognitionem, ob cauſſam modo allatam, ne videlicet damnum & exitium ab aliis ipſis afferretur, ſibi maximè neceſſariam veteres exiſtimarunt; quamobrem ſuos magiſtros & praeceptores Lappones habuiſſe, narrat Schefferus: *tt*) à quibus in hac arte erudirentur, uſuque docti fierent. Alioquin, ſi parentes eam callerent, ipſi infantes inſtituebant. Et quod

s) *in notis ad Herv. p. 24.* *t*) *ad Her. pag. 25.*
tt) *deſcript. Lapp. pag. 120.*

quod horrendum eſt, ad illos jure quaſi haereditario ſpiritus malignos ſuis obnoxios miniſteriis, daemonasque transmittebant.

Crediderunt enim homines miſelli, ſe certos ſuosque habere genios & daemones ab aliorum geniis prorſus diſtinctos, eisque adverſos ſaepe & contrarios, modo unum, modo plures, alios, à quibus defenderentur, alios quibus aliis nocerent. quod etjam Peucerus indicat, u) dum ait: *Magorum aliqui familiares ſpiritus ſecum circumferunt, aliàs aliis erguſtulis vinctos & concluſos, ut ipſi jactitant; aliqui cum opus eſt acccerſunt & alliciunt.* Deteſtandam igitur hanc exercentes artem, geniis hujusmodi muniti, credunt ſe ab aliorum veneficiis ac incantamentis minus adpeti vel laedi poſſe; contra autem hujus artis rudes ac ignaros, aliorum injuriâ facillimè everti. ideoq; omni ſtudio omniq; niſu in id Incubuerunt, ut magica vi alii prae aliis tamquam aemulantes pollerent. Hujus rei memorabile exemplum adfert ex Zieglero Cl. Schefferus v) de Finnone quodam Asbiœrn

u) de Magia p. m. 139. v) deſcr. Lapp. p. 147.

Gankong, ita propter artis magicae peritiam ſingularem vocato; cui cum alius afferre vellet exitium ob contentionem aliquam, nec efficere id poſſet, praevalente nimirum illo Asbiœrn; tandem accidit: ut, cum ſub rupe quadam Asbiœrn ſomnum caperet, alter ſuum emitteret *Gan* h. e. praeſtigias magicas perageret, qui ruptam rupem injecit dormienti, eumque ita necavit. Unde adparet: Spiritus immundos interdùm ea facere, quae ſpeciem praebeant cujusdam inter illos hoſtilitatis; in finem quidem nullum alium, quam ut hominibus perſvadeant à quovis posſe infeſtari, niſi auxilium daemonis implorent; vult enim antiquus ille veterator inſtar numinis à ſuis clientibus coli.

§. IV. Tali igitur daemonum potentia inſtructi, non modò à quovis infortunio liberos fore; verum quicquid volupe eſſet aut cognoſcere aut perficere ſe poſſe fuerũt opinati: arcana perquirendo, futura praedicendo, gratiam hominum ſibi conciliando, aëra pervolando, maria transeundo, ventos & pluvias inopinatò excitando, corpo-

ris

ris robur aſſumendo, homines in bruta & alias formas convertendo, ſerpentes feritate virulentiâque exuendo, beſtias indomitas coërcendo, aut horum contrarium, vel etjam ſimile aliquod peragendo. Et quis ſingulas hujusmodi meras diaboli praeſtigias enumerare queat? meritò Virgilii de Alecto utar verbis: *Tibi nomina mille, mille nocendi artes.* quibus egregie pingit diabolum, qui infinita molitur in contumeliam Dei, perniciemque generis humani.

Pro hac autem illuſionum Diabolicarnm varietate, varias antiqui conſtituerunt Magiae ſpecies; quarum una, alia etiam crebrior hoc vel illo tempore fuit, atque hiſce vel aliis locis celebrior. Huc refer univerſum illud praeſtigiarum genus & illuſiones, quibus malefici phantaſmata phaſmataque edunt; multa miracula fraudulenter oſtentantes; plerumque incantamentis, adjurationibus nefariis, illicitis ſacrificiis; imprecationibus, mentione divinorum nominum, recitatione verborum ſacrorum aut barbarorum, ſive adhibito quocunque murmure: noñun-

 quam

quam etjam plantis, imagunculis, annulis, ſigillis, aliisque rebus hoc vel illo modo adhibitis; itemque ſpeculis, & ſimilibus hujus artis inſtrumentis organisque ſuperſtitioſè admotis, effectus admirandos ſe efficere ſimulant.

Inſtrumentorum vero talium nonnullis, licet interdum aliquid virtutis naturalis ineſſe poſſit. e. g. in herbis & plantis; quae quomodo artibus magicis inſerviant, indicant Apulejus & alii. Hae tamen aliquando, ob nullam aliam cauſſam, ab incantatoribus adhibentur, niſi ut faſcinationes ſuas obvelent, ſuperſtitionisque ſuſpicionem apud vulgus avertant; quod commonſtrat Ampl. Rudbeckius. w)

§. V. Horrendum hujus Magiae exercitium, jam adhuc inter Lappones noſtros Hyperboreos regnare, omnibus, quibus nomen eorum innotuit, perſvaſum eſt; attamen edictis regum pientiſſimorum, longè ante haec tempora effectum eſſe ſcimus, ut maximè per divinam gratiam diminitum ſit. Quod Peucerus ſuo jam tempore obtinuiſſe, indicat his verbis: x) *Hoc tempore mi-*

w) Atl. Tom. III. p. 43. *x) de Theomant. pag. m. 133.*

re minus est ibi incantationum, quod Sveciæ Rex ne iis amplius utantur, severissimè prohibuit.

Nihilominus tamen experientiâ constat, inveniri hactenus sylvicolas ferè & à cultiorum consortio remotissimos; quales sunt Wise/ Wisfolk/ Wisfinnar/ quemadmodum vulgus eos appellare consvevit. Hi, res furto ablatas demonstrare, fures, aliorumque scelerum auctores indicare, morbosque varios, haut irrito nonnunquam eventu, sanare possunt. Superstitiones enim hujusmodi non satis perspicuae & ambagibus involutae, instar divini quiddam habere, & vulgi captum superare creduntur; ea verò quae omnibus exposita sunt, negligentiâ & fastidio saepe obsepi solent. Quapropter etjam pestilentissimam hanc superstitionis auram ab ipso infernali Cerbero orbi adflatam, multos utut ad pulvinar verae Ecclesiae constitutos, haurire posse, frustra renitentibus, obicemque ponentibus doctoribus & verbi divini ministris, nulli dubitamus. Interim verò, nonnunquam etjam ex miro providentiae divinae ordine fieri sciendum

dum est: ut quorundam consortium daemon ipse refugiat, quales nempe sibi minus conducibiles esse noverit; quippe quorũ cautiora sunt ingenia, & *queis meliore luto finxit praecordia Titan*, apud eos quoque suas praestigias minus commodè occultari posse existimat. Inprimis igitur hanc perversitatem vigere apud illos experimur, penes quos tenuis est, & valdè diluta veri Numinis cognitio, quemadmodum olim in extrema hac Septentrionis plaga, fuisse constat. Etenim, ut egregiè docet Vossius: y) *quantò major est Dei ignorantia, tantò frequentior se sistit Diabolus.*

§. VI. Fama ex hac Magia genti nostrae hyperboreae, tanta antiquitus facta est; ut nulla alia gens huic, in isto exercitio, par unquam fuerit credita neq; ab ipsis exteris; Cujus rei testis est Lucianus, z) ubi Magum Ægyptiacum cum septentrionali sic comparat, ut priores partes huic tribuat, Cleodemi nomine sic verba faciens: Ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπιστότερος ὢν σου πάλαι τὰ τοιαῦτα ᾤμην γὰρ οὐδενὶ λόγῳ δυνατὸν γίνεσθαι

y) *de orig. Idol. lib. I. cap. 6.* z) *in Philopseud. pag. m. 335.*

σθαι ἄν αὐτὰ πιϛεῦσαι, ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον πετόμενον τὸν ξένον τὸν βάρβαρον, ἐξ Ὑπερβορέων δὲ ἦν ὡς ἔφασκεν, ἐπίϛευσα, καὶ ἐνικήθην, ἐπὶ πολὺ ἀντισχών. τι γὰρ ἔδει ποιεῖν αὐτὸν ὁρῶντα διὰ τοῦ ἀέρος φερόμενον ἡμέρας οὔσης. καὶ ἐφ' ὕδατος βαδίζοντα, καὶ διὰ πυρὸς διεξιόντα, καὶ χολῇ καὶ βάδην. h. e. *At ego qui & ipse quoque olim minus talia credebam, quam nunc tu: putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen cum volantem primum conspicerem peregrinum illum barbarum, (erat autem ex Hyperboreis, ut ajebat) credidi, & victus sum, postquam diu repugnassem, quid enim fecissem, cum eum cernerem in aëre volantem, idque interdiu, ac super aquam ingredientem, perque medium ignem incedentem, idque lentè & sensim.* Præterea historiæ patriæ demonstrant, tantam vim carminibus hujus populi olim fuisse, ut quicquid voluerit monstrosi perficere, potuerit. Quam ob caussam Olaus Magnus eos hoc modo describit: a) *Hæc extrema aquilonis regio, sic erat docta maleficiis olim in paganismo,*

a) *lib. III. cap. 16.*

ganiſmo, ac ſi Zoroaſtren Perſam; in hac damnata diſciplina præceptorem habuiſſent. Et Petrus Claudii, a Scheffero citatus *b*) de Lapponibus Norvegiae: De åre alle ſammen grumme trollfolk / hwis lige jeg icke troor at hafwa någonſtedz werit i werlden / eller ändnu findes. Ceterum ut ad ipſas artes inſpiciendas pedem moveamus, inſtitutum jam videtur exigere. Ne autem propoſitae brevitatis terminos excedamus, praecipuas ſaltem Diaboli praeſtigias, inter Hyperboreos noſtros maximè uſitatas ſequentibus commemorabo.

b) in Deſcript. Lappon. pag. 119.

Caput Tertium
De
Variis Magorum factionibus, ſive meris Diaboli præſtigiis.

§. I.

Quam graviter fraudulentus ille ſpiritus homines nonnunquam decipiat, ex parte hinc conſtare poteſt, quod mentes hominum ita interdum afficiat, ut ipſi ſaepe neſciant, ſe hoc vel

vel aliud ope aliena perficere, adeoque nihil cum Diabolo consortii habere; sed sua virtute rem expeditam credant. Sicuti exemplum in promtu est de illis, qui se fatentur loca quam longissimè dissita exiguo temporis spatio adire; quando nimirum opus est, ut rerum peregrinarum rationem, statum amicorum vel inimicorum, aut quicquid necessarium est, explorent. Hoc negotium multis modis peractum traditur; Odinus insignis architectus omnium praestigiarũ existens, qui nunc ut accipiter, nunc aquila, nunc serpens apparuit, *c)* aut ipse in loca abscessisse remotissima, aut per duos corvos humeris suis insidere solitos, negotium expedivisse perhibetur; ita ut hi omnia, quaecunque mundum pervolantes viderant & audiverant, reversi in aures ejus insusurrarent. Sicuti testatur Snorro Sturlaesonius in Edda. *d)* Lappones, quibus frequens est ista divinandi ars, dicuntur, aut pulsato tympano suo magico, aut alioquin adhibito carmine, vel vociferatione exultationeq; praemissa,

c) teste Edda Mythol. 51. & alibi. d) Mythol. 34.

missa, in terram se prosternere, spiritum (ut quidam falsò credunt) amittere, vel saltem mortuis similes jacere; cum verò horam unam vel alteram, (Peucerus non satis verè ait viginti quatuor horas desiderari,) prout longius propiusque abest locus, in quo explorandum quidpiam est, jacuerint, jamque à stupido sopore evigilaverint: memorare posse omnia quae in illo loco gerantur, quidve hic aut ille faciat, de quo quis novisse cupiebat; inque testimonium expeditae legationis signum aliquod, ut annulum aut cultellum, aliamve reculam secum reportare. Interim corpora horum quasi exanima, ab aliis suas cantiones, donec negotium peractum fuerit, minimè intermittentibus, custodiri debere, ne aliquod vivens, ut culex, aut musca, vel aliud animal (quemadmodum scribit Olaus Magnus) ea attingant, ut expergefacta, aut prorsus extingvantur, aut in irritum cassumque omnino cadat negotium. e) Quidam rursus tanta hujus artis perfectione scientiaque pollere dicuntur, ut saepe

e) *vide Diss. de Tympanis magicis, Aboæ habitam Anno 1680.*

ſaepe res, quae in peregrinis locis contingunt, ſtatim ut geſtae ſunt, enüncient. Sic Johannes Tornaeus apud Schefferum *f*) memorat Lapponem quendam omnia, quae ſub itinere in Lapponiam ipſi (Tornaeo) accidiſſent, noviſſe, advenientique narraviſſe. Hinc conſtat, Diabolum poſſe plurima, interdum ſine ullis inſtrumentis ac machinationibus per illos quos ſibi magis devinctos, novit perficere; Ludificationibus verò utitur, quando plures allicere, ſibique familiares reddere conatur. Sic ſolere eum hominum ſenſibus ſuos injicere frenos, eosque ita disponere, ut varias rerum imagines in extaſin tanquam raptis, imprimere queat; animas verò è corpore ſemel egreſſas, nullis artibus homini reddere, atque in corpus inducere valet Diabolus.

§. II. Huc referri poſſe exiſtimamus & illud praeſtigiarum genus, quo poſſunt malefici ac Magi reverâ per aërem volare, inque loca remotiora ſeſe brevi temporis momẽto transferre, quemadmodum indigitat Cl. Reſenius in notis ad Voluſpa *ff*) vocabulo *Gandalfur*, quod

f) *pag.* 135. *ff*) *Stroph.* 12.

quod nomen Pygmaeorum noſtrorum eſſe docet, indeque ſic dictos, quod baculo inter crura poſito, addito etjam carmine magico, in aërem elevati, terram & maris altum transire, exiguoque temporis ſpatio, quae in regionibus diſſitis contigerint, narrare potuerint. Plures alios inter Hyperboreos hanc volandi artem calluiſſe, memorat Ampl. Rudbeckius *g)* & eam Diſae, tanquam primae inventrici tribuit, quippe quae ſecundum opinionem majorum noſtrorum, in magica arte verſatiſſima, interdum per aëra volatu deferri, & res futuras experiri conſveverit. Quod ipſum in hiſtoriis legitnr de famulo illuſtr. Domini Kanuti Poſſe, qui temporibus Caroli Kanuti Regis Svecorum, Viburgo Holmiam uno die perrexerit.

Ad Graecorum populos non ſolum famam hujus artis perveniſſe, conſtat ex teſtimonio Luciani ſupra a nobis allegato, verum etiam eorum nonnullos ipſam ab Hyperbreis didiciſſe, teſtatur Jamblichus, *h)* ubi tradit Abarim quendam ex Hyperboreis noſtris, baculo

g) Atl. Tom. II. paſſim. *h) vit. Pythag. c. 19.*

culo, per aëra devectum in hæc vel illa loca fuisse, quem baculum Pythagoras deinceps munificentiâ Abaris nactus; ipse quoque ab uno loco in alium celerrimo volatu transivisse putatur, ita ut uno eodemque die & Metaponti in Italia, & Tauromaenii in Sicilia fuerit conspectus. Verba Jamblichi Latine exposita haec sunt: *Etenim Abaris Schyta ex Hyperboreis, & regione quæ ultra boream est, Græcanicæ institutionis imperitus, Pythagoræ sagittam dedit, quam habebat cum templo excessit, ratus eam ipsi usui futuram ad ea, quæ fortè inciderent, in tanta anxietate, permolesta & gravia. Nam in illa quasi inequitans, loca quasi inaccessa, quibusque ambulari nequibat, transire poterat: ut fluvios, stagna, salebrosa & palustria loca, montes & id genus alia:* Idem inferius: i) *Abaris Æthrobates adpellabatur, quod per æthera graderetur. Nam istius Apollinis, qui in Hyperboreis divino cultu & honore afficiebatur, jaculo, quod dono habebat, quasi inequitans, & fluvios & maria, locaq; inaccessa, modo quopiam per aërem gradiens.* Per jaculum istud intelligit

Ampl.

i) *Cap. 28.*

Ampl. Rudbeckius Scipionem aliquem Runis ac literis magicis inſcriptum, quem diverſorum florum certo anni tempore collectorum oleo inunctum, more equitis conſcenderit, certo quoque carmine ore prolato, quocunque vellet per aethera fuerit delatus.

§. III. Literarum magicarum ſiquidem injecta eſt mentio; ſciendum eſt, Runicarum literarum duo ab antiquis conſtitui genera; unum earum, quibus ad animi ſenſa exprimenda, res geſtas conſignandas, heroum fortia facta aliaque neceſſaria praedicanda, uſi ſunt. Alterum genus, magicis incantationibus cumprimis deditis, familiare extitit. Hoſce characteres Ram-Runor (Runas amaras & acerbas) vocarunt, eò quod moleſtias, dolores, morbos aliaque perniciosa, hiſce inimicis infligere ſoliti ſint Magi. Neque enim vocabulum illud Runor ſemper literas, ſed nonnunquam ſermones & collocutiones quoque ſignificat; quo ſenſu hanc particulam in Havamal: *k*) *Godan mann thieg thu thier gaman Runum*, ita reddit Thomas Bartholinus *l*) *bonum virum tibi*

k) *Stroph. 118.* *l*) *Antiq. Dan. lib. III. c. 2.*

tibi amicum fac sermone faceto. Odinus ipse sicut Runicarum literarum inventor creditus est; ita hujusmodi carminibus & sermonibus magicis, nefandas artes exercuisse dicitur, quibus quantum valuerit, gloriabundus ipse enumerat hisce verbis: *m)*

Carmina novi
Quæ regis uxor non novit,
Nec cujusvis filius,
Unum eorum auxilium vocatur
Illud tibi auxilium feret
Contra dolorem, mærorem
Et adversa quævis &c.

Sic post Odini tempora literis Runicis alii quoque pari modo abusi fuerunt; quo autem apparatu & quam infandis ceremoniis nocituras inimico Runas exaraverint, Gretteri historia manifestat: *Hon tok knif sin oc risti runar a rotur kilfuna, oc reid a blodi sinu oc quad yfir galdra oc geck aufug rangsælis um treit oc hafdi daryfir morgum mali. Eptir dat let hon brinda trenu ut a sio oc mælti sva fyrir at dat skyldi reka ut til Drangæyar oc verda*

C Gretti

m) Runa *Capitule Stroph. 9. prout vertit Thom. Barth. eodem loco.*

Gretti alt mein at. h. e. *Illa cultro accepto, runas incidit, sangvineque suo illevit, deinde incantamenta canens, retrogradè & contra cursum solis lignum circuivit, multasque diras protulit, deinde lignum in mare projici curavit, precata ut fluctibus ad Drangœam* (insulam) *pulsum, Grettero omnium malorum caussa foret.*

§. IV. Sed ut redeamus ad artem volandi genti Hyperboreae familiarem; certum est ab ultima in patria nostra paganismi memoriâ, profectionis talis famam permansisse: & nihil est creditu facilius, quam Lappones hodiernos, ex paganismi tenebris nondum erutos, eodem profectionis modo adhuc uti; Verum praeter scipiones, baculos & palas: vituli, equi, canes animantesque aliae, eodem ungventi genere delibutae, ad loca destinata, sessores suos devehere posse putantur.

Praeterea modo haut absimili, maria quoq; trajecisse perhibetur gens aquilonaris. Neq; verò id sine daemonum assudificatione factum fuit; siquidem assulis ossibusque, diris carminibus obsignatis, navigii loco usi fuerunt, nec segnius illis, quam celerrimo velorum vento-

ventorumque uſu, objecta aquarum impedimenta ſuperarunt. Quemadmodum narrat Olaus Magnus *n*) de Mago quodam Hollero nomine; itemque de Oddone pirata Danico, qui marinos vortices praeſtigioſis carminibus calcare conſveverant.

Ejusmodi vim & potentiam daemonibus rectè tribuit doctiſſ. Voſſius *o*) quod ſcilicet poſſint gravia corpora tollere, perq; aërem in ſpatia longiſſimè diſſita transferre; & praeter experientiam, id multis modis comprobantem, certum etiam eſt ex Scriptura ſacra, ubi dicitur Diabolus Chriſtum in pinnaculum templi, & in montem excelſum transtuliſſe. *p*) Accedunt & rationes id ipſum confirmantes: Vis enim & potentia illa movendi in rebus creatis indubiè perfectio eſt, indeque angelis & per conſequens daemonibus in perfectiſſimo creaturarum ordine conſtitutis, non poteſt non competere, & quidem per ſe & intrinſecè, nam & hoc illa perfectio requirit, niſi eos de ſtatu illo dejicere, & infra hominem & beſtias detrudere velimus.

 §. V.

n) *Hiſt. Gent. Sept. Lib. III. cap. 18.* *o*) *de Orig. Idol. Lib. I. cap. 6.* *p*) *Matth. IV.*

§. V. Hanc noſtrorum per aethera & undas profectionem, indigitare videtur Ovidius ita canens: *q)*

Eſſe viros fama eſt in Hyperborea Pallene;
Qui ſoleant levibus velare corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies ſubiere paludem.
Haud equidem credo, ſparſa quoq; membra veneno.
Exercere artes Schytides memorantur easdem,

Ampl. Rudbeckius haec verba adducens *r)* argumentis haud ſpernendis probat *Pallenes* eſſe noſtrum Bållenäs in meditullio Helſingiae auſtralis ſitam; per *paludem* vero *Tritoniacam* mare Balthicum intelligi debere, & plurimis aliis rationibus, & hinc docet: quia moris fuit genti noſtrae, ut qui in mari Balthico prius non vecti eſſent, aut in aquam demitterentur, aut pecuniâ periculum redimerent, quod quidem inprimis fieri oportuit ad columnam illam, quae freti (Öresund) anguſtias introituris occurrebat, nonnullis pro altera Herculearum habitam. Sed alibi quoque id factum putamus, & qui-

q) Metamorph. Lib. XV. verſ. 356. *r) Tom. III. p. 357.*

& quidem ab iis qui piraticae militiaeque navali, ſub regibus Sveonum Gothorumque nomina ſua dediſſent, ut aut à malis, aut antennis, tabulatisve navium, in profundum praecipitarentur. Et hoc vel ſtrenuitatis aliquod ſpecimen eſſe, vel fortunam in rebus navalibus meliorem portendere credebant. Similiter eos, qui inter piſcatores primi eſſent (Notfong) haud multò dispar inaugurandi ratio fuit. Foramina enim in lacu ubi piſcatio inſtituenda, plurium ulnarū ſpatio inter ſe diſtantia duo facta, funis ſub glaciē ductus jungebat quo futurum jam regem ligatum, altero foraminum iſtorum in aquam dejiciebant, altero extrahebāt miniſtri. Nec talis ſuperſtitio adhuc prorſus evanuit; cum enim aliquis ex illis qui piſcatum abeunt, aut caſu in lacum incidat; aut ab alio ex induſtriâ eum è cymba detrudente, invitus demergatur, felicioris piſcationis omen certum eſſe opinantur.

§. VI. Imperium in ventos & tempeſtates Septentrionis populum habuiſſe, vetus per orbem eſt traditio: Zieglerus Lapponibus, ſed Olaus Magnus

Finnis hoc tribuit; quod nempe certo pretiô ventos ſecundos vendiderint nautis, traditâ faſciâ, loro, vel funiculo, cui nodi tres cōſtricti inerant; quorum primum ſi ſolverent, mediocrem habituri eſſent ventum, ſi ſecundum, vehementiorem; tertium verò ubi laxarent, ſaeviſſimas tempeſtates ſe paſſuros ſcirent. Hinc manet hactenus inter nautas itemque piſcatores maris Balthici proverbium: Nu hafwa de löſt up den tridie knuten; quando procellae ac turbidae tempeſtates exoriuntur. Hanc artem Regem Sveciae Ericum VI. calluiſſe teſtatur Olaus Magnus s) his verbis: *Ericus Rex Sveciæ in arte magica nulli ſuo tempore ſecundus habebatur, tamque familiaris erat malis dæmonibus, ut quocunque verteret pileum ſuum, confeſtim inde optatus ventus ſpiraret; quo eventu nomen inditum illi fuit, ut ventoſus pileus diceretur.*

Sed unde talis hominum in naturae curſum poteſtas, niſi ab ipſo daemone ſapientiſſimi Numinis ſimiâ? qui ordinem totius hujus univerſi ut divinitus inſtitutum, ita ut à ſolo ſummo ſtatore

s) *lib. III. cap. 14.*

tore dirigendum, non ſinit intactum, ſed ſuâ interdum violentiâ turbatum cupit. Quamvis enim tempeſtates, fulgura, tonitrua. pluviae &c. virtute cœli & elementorum naturaliter excitentur; Daemones tamen permiſſu Dei materiae motum promovere & dirigere, disgregatas exhalationes cogere & ita componere poſſe, ut saeviſſima ingraveſcat tempeſtas, vix negari poteſt. Quam ſententiam quoq; fovet Peucerus: t) *Cient,* inquit, *ſævas in aëre tempeſtates, inuſitatos ventorum flatus ac turbines, terræ motus, imbres, ejaculantur ex nubibus tonitrua, fulmina, quæ non gignunt ipſi, ſed collecta generataque à cauſſis ſuis naturalibus propellunt ac provolvunt, eò quo volunt. Vix enim eſt ullum corpus naturale,* inquit Keckermannus, u) *in quo potentius dominetur Cacodæmon quam eſt aër;* unde etiam ab Apoſtolo vocatur: ὁ ἄρχων τῆς ἐξȣσίας τȣ̃ ἀέρ☉. v) Itaq; credibile eſt etjam homines ab hoc impoſtore inſtructos idem praeſtare poſſe; ſicut Odinus de ſe glorioſè canit in Havamal x) quod non

t) *de divinat. gener. pag. 30.* u) *Curſ. Philoſoph. diſſ. VI.* v) *Eph. II. 2.* x) *Stroph. 17.*

non ſolum ventos evocare, ſed eos quoque, itemq; mare turbidum componere probè noviſſet. Inſtigant enim daemones, naturae quippe peritiſſimi, cum praevident futuras tempeſtates, ſua mancipia, ad confirmandam ſuperſtitionem, ut ventos petant horrendos aliaque vicinis incommoda, quae cum naturaliter ſequuntur, ſua id operâ contigiſſe putant. Et ut fortius hac mente confirmentur; inſtruit Diabolus anus quasdam ſibi familiares praeceptis quaſi à natura depromtis, & ab omni ſuperſtitione remotis, ut ſilices poſt tergum occidentem verſus projiciant, arenam aquae torrentis in aërem conjiciant, ſcopas in aquam intingant, porcorum pilos in olla coquant, & alia id genus deliramenta obſervent.

§. VII. Immani ac inuſitato interdum robore, corpora ſua munire priſcam noſtram gentem conſveviſſe, ex hiſtoriis veterum ſatis pateſcit. Quid in bello valuerint Othinus, Thorus, Balderus, commemorant Edda, Saxo, Snorro Sturlaeſonius in Chronico Norvegiae, & alii plures; Hiſtoria

Hervorae

Hervorae de filiis Andgrimi, nec non Egilli Historia de Kueldulfo testantur, rabiosos homines & quos furor Berserkicus agitabat, ita fuisse comparatos, ut furore durante, nihil ipsis resistere posset; ubi autem furor remisisset, tum solito fuisse debiliores. Lubet in hujus rei testimonium Saxonis verba y) adferre, de Hartbeno Helsingo tantâ saevitia furente, ut portenta alioquin prorsus incredibilia ab illo edita videantur. Saxonis haec sunt verba: *Hartbenus Helsingus tantâ corporis magnitudine erat, ut novem cubitis proceritatis ejus dimensio tenderetur. Huic duodecim Athletæ contubernales fuere, quibus officio erat, quoties illi præsaga pugnæ rabies incessisset, vinculorum remedio oborti furoris impetum propulsare. Ab his Haldanus Hartbenum ejusq; pugiles viritim impetere jussus, non solum certamen spospondit, sed etjam victoriam sibi ingenti verborum fiduciâ promisit. Quo audito, Hartbenus repentino furiarum afflatu correptus, summas clypei partes morsus acerbitate consumsit; igneos ventri carbones mandare non destitit; raptas ore prunas in viscerum ima trans-*

y) *Hist. Dan. lib. VII.*

transfudit, crepitantia flammarum pericula percurrit: ad postremum omni sævitiæ genere debacchatus, in sex Athletarum suorum præcordia, furente manu, ferrum convertit. Ceterum naturalis ne fuerit hic furor & pro lubitu adſcitus ex pugnandi nimirum aviditate, & ab intumeſcente bile & ebulliente ſangvine ortus; an verò à daemone concitatus, quivis ut lubet, judicet. Nobis veroſimillimum videtur, à Diabolo hujusmodi furialem ferocitatem cieri, quippe ita fermè comparata apparet, ac furor hominum daemoniacorū, qui cum maligno implentur ſpiritu, tanto pollent robore, quanto vix alii decem ſimul. Rurſus cum malignus abscesſit genius, infirmi ac debiles jacent.

§. VIII. Praeterquam verò quod ingentes ejusmodi vires adſciſcere potuerunt, qui magica arte erant imbuti: aliorum quoque utut robuſtiſſimorum potentiae reſiſtere, variis modis valuerunt; aut gladiorum ictus excipiendo avertendoque, aut emiſſos globulos retorquendo. Quin conſtat milites multos ex pacto cum maligno ſpiritu inito, non ſolum innumeros hoſtes

ſtes proſtraviſſe, ut globulis & gladiis reſiſtere, ictus eorum ſine ulla externa laeſione excipere, aliaque vires humanas excedentia, vel patrare vel ſuſtinere potuerint. Sicut Balderum corporis firmitate ne ferro quidem ceſſiſſe perhibet Saxo. z) Imo nullo telorum genere laedi potuiſſe Balderi corpus, teſtis eſt Edda a). Qua arte exiſtimandum eſt, homines credulos à Diabolo allici, quo facilius in praeſentiſſimam praecipitentur perniciem. Poteſt namque callentiſſimus ille malorum artifex retinere ſeu impedire tela vel globulos, ne tanta virtute in corpus ſui mancipii agant, quanta aliàs; ſed ut ſaltem leviter intumeſcat caro plumbea glande perſtricta. Poteſt gladiorum vim inhibere, vel quocunque modo impediendo manum ipſius percutientis vel aliter atque aliter diſponendo medium aërem, ut feriat adverſarius, ſed nihil efficiat. Quemadmodum Odinus potentiam ſuam circa arma & res bellicas ipſe in Oda Eddae Saemundi, quae Havamal inſcribitur, & Odino, ut auctori, tribuitur, his rhythmis declarat: r) quos

z) *Hiſt. Dan. lib. III.* a) *Mythol.* 43.

b) quos solum Latinè, sicut eos vertit Thomas Bartholinus *c*) exponam:

Illud tertium novi,
Si mihi valde necessum sit
Contra meos hostes
Acies habeto
Meorum hostium,
Ut arma illorum non valeant.

Item *d*)

Illud quintum novi,
Si videam hostili animo emissam
Sagittam aciei imminere.
Illa tanto impetu non fertur
Quin sistere possim;
Si modo oculis conspiciam.

Neque Odinus hujusmodi praestigiis & dolis solus usus est; sed Freyam quoque praeliis nonnunquam interfuisse memorat Edda *e*) licet praecipua ejus cura circa amores fuerit: *a hana er gott ad heita til asta.* h. e. *ipsi pro amore vota facere bonum est.* Itemque Thoronem, quem inusitato clavae libratu cuncta clypeorum obstacula lacerasse scribit Saxo *f*). Armorum etenim acumina,

b) *in cap. Runico Stroph. II.* *c*) *Antiq. Dan. lib. II. cap. 5.* *d*) *Stroph. 13. vid. in hanc rem quoq; Stroph. 19. & 21.* *e*) *Mythol. 22.* *f*) *Hist. Dan. lib. III.*

mina, magica arte fabricata, plurimũ usus huic rei praestitisse, experimenta eorum monstrant, qui gladiis hujusmodi usi fuerunt; nunquam autem posse hebetari arma ista veteribus fuit persvasum. Quamvis plurima restent, quae inter impostoris vaferrimi artificia possent adduci; ea tamen, cum abominanda sint, & silentio potius quam commemoratione digna, lubentes praeterimus.

Caput Quartum

De *Phantastica hominum transformatione in bestias aliasq; res, arti magicæ falsò adsignatâ.*

§. I.

AN Magi ac venefici ope Diaboli possint unam speciem in aliam, ut hominem in ursum, lupum aliasq; bestias permutare, celebris est controversia, longoque tempore disputata. & cum hodienum praeter imperitum vulgus cui haec sententia valde est impressa

pressa, multi pro thesi defendenda variis inducti rationibus pugnare audeant: pauca hisce quoque explicandis adferre lubet: Provocant quidem hujus transformationis assertores ad artes magicas,, quarum ministerio eam fieri autumant; & ad palliandum suum errorem, producunt exemplum Lycaonis Arcadiae regis in lupum commutati, Ovidio *g*) descriptum. Nec desunt qui dicant magicâ arte famosissimam Circen *h*) Ulyssis socios in porcos verè commutavisse; & innumera alia proferuntur exempla, quibus unius speciei in aliam metamorphosin factam certissimè probari putant. Sed oculo accuratiori quicunq; haec intueri non fuerit gravatus, aliud longè Poëtarum fabulas quàm id, cujus primo intuitu speciem prae se ferunt, velle, vix negabit. Nec Poëtae solum, sed alii quoque similia multa argumenta & fabulosas historias tradiderunt. Apulejus scribit se in asinum magica virtute fuisse conversum, & iterum rosis gustatis, hominis formam sibi restitutam. Verum scribentis con-

g) *Metamorph. Lib. I.* *h*) *de qua Virgilius Eclog. VIII.*

tis consilium aliud fuisse quis existimet, quam sub hoc transmutationis quasi involucro, naturam mortalium, & mores humanos depingere? ut admoneremur nempe ex hominibus asinos fieri, quando voluptatibus belluinis immersi, asinina stoliditate brutescunt, nec ulla rationis virtutisque scintilla in illis elucescit. Rursus ex Asino in hominem reformatio, significat calcatis voluptatum sordibus, exutisque corporis deliciis, rationem resipiscere, & hominem interiorem, qui verus est homo ex ergastulo illo cenoso ad lucidum habitaculum, gustatis rosis, hoc est, scientiâ, quae mentis illustratio est, virtute & religione ducibus remigrare. Ita dicere possumus juvenes sordibus voluptatum coinquinatos in asinos transmutari; maturescentibus verò virtutibus, exutaque bruti effigie, humanam demum formam resumere.

§. II. Interim nos, qui exoticos hac ratione convictos putamus; cavebimus necesse est, ne propriorum gladiis appetamur, experientiaeque testimonio ipsi convicti cedere cogamur. Scribit Olaus Magnus *i*) de Russis, Livonis,

i) *Hist. Gent. Sept, lib. II. cap. 3.*

vonis, Lapponibus & Ingris, esse in illis plurimos qui singulis annis convertantur in lupos, campos pervagentur, pecora dilacerent, homines verò non laedant. Et Peucerus dicit *k*) iterum depositâ lupi specie, exacto certo tempore, transformari in homines. Praeterea quocunque nos vertimus, auribus obvius est anilis ille susurrus de hominibus, etjam in nostris regionibus, in lupos, conversis. Et ne argumenta desint, dicunt hanc rransformationem non minus posse Diabolum per suos ministros efficere, quam portenta cetera tetriora multò, & quae vero consona minus videantur. Nos agnoscimus profectò malignas esse Satanae machinationes; neque inficiamur, quin Diabolo sit voluntas mutare hominem, vix autem est facultas, quam dubio procul desiderat; sed ab optimo humanoque generi faventissimo Numine haud impetrat.

§. III. Metamorphosin igitur & transformationem illam esse praestigiosam, phantasticam, & fascinationibus Diaboli fictam, quilibet videt, cui non est

k) *Lib. de Theomant. pag. m. 133.*

est praestrictus fascino mentis visus. Non enim creaturae sed creatoris opus est, mutare creaturam; Et si Daemon hac potestate gauderet, ut videlicet in lupos aliasque bestias homines pervertere posset: sine dubio dudum, pro suo in humanum genus odio, omnes ferè homines convertisset aut in talpas, ne Dei magnalia cernerent, aut in lapides, ne verba salutis audirent, aut in pisces, ne creatorem celebrarent. Latissimus profectò heic pateret disserendi campus, nisi instituti ratio moneret, vela brevi complicanda, portumque quærendum esse. Interim videantur summorum virorum Augustini, *l)* Gerhardi, *m)* Balduini, *n)* Peuceri, *o)* Vieri, *p)*. Itemque nostratium Loccenii, *q)* Rudbeckii, *r)* aliorumque super hoc argumento sententiae commendatissimae. Nos id solum obtinere velimus, nullam dari veram

D sub-

l) de civit. Dei lib. XVIII. cap. 18. m) L. Theol. de morte §. 158, n) Cas. Conscient. lib. III. cap. 5. o) de Theomant. p.m.130. & seqq. p) lib. III cap 10. & lib. IV cap. 22. q) Antiq. Sveo Goth. p. 104: r) Atl. Tom. I. cap. 20. §. 1.

ſubſtantialem cujusquam creaturae in aliam transmutationem; ſed eam merè imaginariam illuſoriamq; eſſe, qua ſenſus humanos veteratorio artificio ludificatur, ab impoſtore Diabolo, aut alîus animalis cutem ac pellem circumducente, ſive ſpeciem corporis lupini ex aëre formante, vel etjam hominem citiſſimè auferente, & in ejus locum lupum viventem ſimilemque beſtiam ſubſtituente.

§. IV. Quod confeſſionem attinet eorum, qui ſe in beſtias ſubſtantialiter commutatos fuiſſe fatentur: dicimus tam illam erroneam eſſe; quàm horum qui exiſtimant, non quidem detrahi corporibus naturam humanam, neque accommodari lupinam, ſed impelli animas, ut egreſſae ſuis corporibus in lupina corpora involent, & ab iis certo & praeſtituto tempore circumferantur. Cui ſententiae patrocinari opinantur, ſeceſſionem animarum è corporibus hominum ſanctorum, quas Deus in cœlum traductas & divina completas luce repoſuerit in priſtina ſua habitacula. Sed Diabolum tamen hoc imitari & compagem animae

cum

cum corpore admirandam, nullique nisi sapientissimo fabricatori cognitam, dissolvere, exemptis animabus, vel repositis iisdem dissolutam conglutinare rursus ac compingere posse, minime credendum. Nam licet fatendum est daemones fortissimos esse spiritus, saepeque numero taliâ fecisse, quae homines admirati sunt: non tamen ita sunt potentes ut quicquid velint, operari possint. Quo pacto autem opera sua peragunt: Jacobus Martini *s*) pulcrè docet, nimirum veteratorem Diabolum, caussis intervenientibus naturalibus, mira sua tribus praecipue modis perficere: *1. Verum objectum removendo, 2. falsum & phantasticum objiciendo, 3. sensus hominum pervertendo.* Praeter communem verò naturae ordinem nihil prorsus monstrosi ac mirandi praestare daemones posse, (hoc enim munus solius omnipotentis Dei est) rectè & piè credimus. Itaque mirum est, inquit consultissimus Loccenius *t*) quosdam Christianos adhuc credere hominem vi magicâ posse lupum fieri, & se condere sylvis. §. V.

s) *in disp. de Mag. act.* *t*) *Antiqu. Sveo-Goth. pag. 104.*

§. V. Priſcos autem ſuperſtitionis aurâ afflatos hanc metamorphoſin credidiſſe quid miremur? cum eo quoq; dementiae prolapſos eſſe compertum ſit, ut exiſtimaverint homines etjam in ſaxa aliasque res inanimatas nonnunquam, & praecipuè reges & heroas fortiſſimos fuiſſe converſos. Quamobrem etjam ſaxis hujusmodi, divinum honorem & cultum, nec dubitarunt tribuere, variasque ſuperſtitiones apud illa exercere. Haec namque liberorum veſtimentis militiae conſecrandorum fortitudinis accendendae & virium augendarum cauſſa circumdederunt; nec non aegrotantium veſtes ſanitatis recuperandae gratiâ, aut affricare his, aut cultro pulverem ex illis, abradere, in ægrorum uſum ſoliti fuerunt, & innumera alia hujusmodi portenta non diſſimilia illis, quae in papatu fiunt: quando ad ſtatuas ſanctorum admoveantur langvidi, ut curentur leproſi, ambulent claudi, ut cœcis viſus, mutis, loquela, & ſurdis auditus reſtituatur. Idem confirmat Olaus Magnus *u*) memorans nonnullos credidiſſe ſaxa ingentia certis

u) lib. II. c. 15.

locis

locis erecta olim fuisse gigantes in hujusmodi moles saxeas per execrationes divi Olai conversos. Et Messenius *v)* refert Haraldum regem ob pœnam Olao regi fratri suo inflictam in Draconem fuisse conversum.

Quis verò sanus hanc hominum in saxa transmutationem non prorsus fabulosam ducat, vel saltem censeat hos loquendi modos non sine tropo intelligendos esse, de viris magnis defunctis quidem, sed quos in saxa vel dracones conversos dixerunt, quia ipsorum nomina saxis incisa, appictis ut plurimum draconum & serpentum picturis, memoriam illorum perpetuam ac à nullâ temporum injuriâ violabilem reddere debebant.

Sed manu de hac tabula libenter jam sublatâ, calidissimis suspiriis convertimur ad Deum Ter. Opt. Max. qui suam in hoc orbe arctoo ecclesiam salutiferâ Evangelii luce jam diu clementer illustravit: velit isthoc donorum donum & thesaurum incomparabilem apud nos etjam

v) Scand. illust. Tom. X. pag. 494.

jam deinceps inviolatum potentissimè conservare; ut inter tam varias & horrendas Satanæ illusiones in verbi cœlestis veritate, & incorruptæ fidei professione constanter permaneamus! Hoc ratum quo sit, faxit Altissimus Jehova!

Cui soli honor, laus & gloria in secula nunquam terminanda.

Eximio atque Ornatissimo Juveni,

Dn. OLAVO HAMNELL,

Populari & Amico integerrimo;

De

MAGIA HYPERBOREORUM VETERUM

propediem disputaturo.

GEntis Hyperboreæ magicas describis ut artes,
Discernens docto falsa labore probis.
Sic Sophiæ veræ cultorem Te, probat, HAMNELL,
Et meritas laudes turba novena parat;
Pro studiisque pijs de Ææo crimine diro
Gens purgata Tibi præmia digna vovet.
Ceterum, & augurio nostro si quis locus esset,
Ito bonis avibus: dissere: plausus erit.

Festinans scribeb.

PETRUS FINCKE.

Juveni
Literis moribusque conspicuo;
Dn. OLAVO HAMNELL,
Amico & Populari suo honoratissimo.

Carmine quid magico valuit, quid & artibus olim
Credula gens, diris, Dæmonium quum ageret
Simplicium mentes, adhibens conamina mille,
Toxica quò posset spargere ritè sua;
Hoc tua nunc, Hamnell, *demonstrat docta Thalia,*
Priscorum gaudens volvere scripta Sophûm.
Ausa Tibi verè felicia grator, & opto
In reliquum tempus prospera cuncta fluant;
Tu modo ne cessa Parnassi scandere culmen,
Præmia Musa Tibi digna labore dabit.

Sic amica & sincera mentē manuque adplaudere voluit, qui debuit

O. Faxen.

Χαῖρε.

Πολλὰ μὲν ἐστιν ἐξαίρετα καὶ τερπνίστατα, περὶ ὧν οἱ νεανίσκοι συζητεῖν εἰώθασι. Τούτων δὲ ἔνια, περὶ ὧν εὔδηλον, ὅτι περιεργότερά ἐστιν, ἢ χρησιμώτερα πρὸς τὸ τὸν βίον εὖ διατελεῖν. Ἐγὼ μὲν ὅσα εἰσὶ τοῦ διαβόλου ἐπιχειρήματα, καὶ ἐμπαίγματα, καὶ πονηρία, καὶ ἀπάτη, καὶ ἄλλα ἄττα μυρία, καταγοητεύοντος καὶ πάντα χρόνον ἐπιβουλεύοντος τοῖς ἀνθρώποις, ὠφελιμώτατον καὶ κερδαλεώτατον ἡγοῦμαι ἡμῖν διαλέγεσθαι. Πρὸς τοῦτο καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ ὁ Ἀπόστολος, λέγων· νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν Διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ. Περὶ τούτου ἀμελήσαντές ποτε οἱ πρόγονοι ἡμῶν οἱ Ὑπερβόρεοι ἐγένοντο Μάγοι καὶ δαιμονολάτραι, τουτέστι, ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ σκιᾶς θανάτου, κυριεύοντος αὐτῶν τοῦ σατανᾶ, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτοῦ παρ᾽ αὐτοῖς κατιστάντος. Νῦν δὲ κατεστραμμένου τοῦ θρόνου αὐτοῦ, συμπολῖταί ἐσμεν

τῶν

τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα οὐκ ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν, ἢ Σὺ, ὦ φίλτατε, πεποίηκας ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ καλῶς τῇ ἀληθείᾳ, καὶ σοφῶς συγγεγραμμένῃ. Ἐγὼ μὲν, μὴ καλακόρως τῷ ἰδιώμαλι τούτῳ φαίνωμαι κεκρημένος καὶ ἐπιλελησθὼς τὴν οἰκειότητα τὴν ἐμοὶ πρός σε ὑπάρχουσαν, τοὺς ἐπαίνους τὲ φεύγουσαν, τούτῳ τῷ προσφωνήμαλι ἐπιτίθημι τὸν κολοφῶνα. Σὺ δὲ, ὦ Ἑταίρων μοῦ προσφιλέσαλε, λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην, καὶ μάλισα πειρῶ τῶν πεπαιδευμένων ἐπιτηδεύματα διώκειν, ἵνα καὶ Σὺ τὸ μίσθωμα καλαλάβῃς, ὑπὲρ οὗ πάντες οἱ περὶ τὰ γράμμαλα φιλοπονοῦνλες καθ' ἑκάσην ἀγωνίζονλαι τὴν ἡμέραν.

Ol. Hanning.

